Vishvakarma Suktam

વિશ્વકર્મસૂક્તમ્

Document Information

Text title : Vishvakarma Suktam

File name : vishvakarmAsUktam.itx

Category : veda, rigveda, sUkta, deities_misc

Location : doc_veda

Proofread by : NA

Description-comments : Rigveda 10.81-82 and Yajurveda 17.24, 17.32

Acknowledge-Permission: vishwakarmasamaj.com, jangidbrahminsamaj.com

Latest update : July 8, 2017

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 30, 2024

sanskritdocuments.org

વિશ્વકર્મસૂક્તમ્

ઋગ્વેદ કે દશમ્ મણ્ડલ કે સૂક્ત ૮૧ વ ૮૨ દોનોં સૂક્ત વિશ્વકર્મા સૂક્ત હૈં । ઇનમેં પ્રત્યેક મેં સાત-સાત મન્ત્ર હૈં । ઇન સબ મત્રોં કે ઋષિ ઔર દેવતા ભુવનપુત્ર વિશ્વકર્મા હી હૈં । યે હી ચૌદહ મત્રં યજુર્વેદ અધ્યાય કે ૧૭વેં મેં મત્રં ૧૭ સે ૩૨ તક આતે હૈં, જિસમેં સે કેવલ દો મન્ત્ર ૨૭વાં ઔર ૩૨વાં અધિક મહત્વપુર્ણ હૈં । પ્રત્યેક માંગલિક પર્વ પર યજ્ઞ મેં ગૃહ પ્રવેશ કરતે સમય, કિસી ભી નવીન કાર્ય કે શુભારમ્ભ પર, વિવાહ આદિ સસ્કાંરો કે સમય ઇનકા પાઠ અવશ્ય કરના ચાહિએ ।

ઋગ્વેદ દશમ મણ્ડલ સૂક્ત ૮૧ । ૧૦.૮૧

સસ્વર

ય ઇમા વિશ્વા ભુવનાનિ જુહ્વદૃષિર્હોતા ન્યસીદત્પિતા નઃ ।
સ આશિષા દ્રવિણમિચ્છમાનઃ પ્રથમચ્છદવરાઁ આ વિવેશ ॥ ૧॥

કિં સ્વિદાસીદધિષ્ઠાનમારમ્ભણં કતમત્સ્વિત્કથાસીત્ ।
યતો ભૂમિં જનયન્વિશ્વકર્મા વિ દ્યામૌર્ણોન્મહિના વિશ્વચક્ષાઃ ॥ ૨॥

વિશ્વતશ્ચક્ષુરુત વિશ્વતોમુખો વિશ્વતોબાહુરુત વિશ્વતસ્પાત્ ।
સં બાહુભ્યાં ધમતિ સં પતત્રૈર્દ્યાવાભૂમી જનયન્દેવ એકઃ ॥ ૩॥

કિં સ્વિદ્વનં ક ઉ સ વૃક્ષ આસ યતો દ્યાવાપૃથિવી નિષ્ટતક્ષુઃ ।
મનીષિણો મનસા પૃચ્છતેદુ તદ્યદધ્યતિષ્ઠદ્ભુવનાનિ ધારયન્ ॥ ૪॥

યા તે ધામાનિ પરમાણિ યાવમા યા મધ્યમા વિશ્વકર્મન્નુતેમા ।
શિક્ષા સખિભ્યો હવિષિ સ્વધાવઃ સ્વયં યજસ્વ તન્વં વૃધાનઃ ॥ ૫॥

વિશ્વકર્મન્હવિષા વાવૃધાનઃ સ્વયં યજસ્વ પૃથિવીમુત દ્યામ્ ।
મુહ્યન્ત્વન્યે અભિતો જનાસ ઇહાસ્માકં મઘવા સૂરિરસ્તુ ॥ ૬॥

વાચસ્પતિં વિશ્વકર્માણમૂતયે મનોજુવં વાજે અદ્યા હુવેમ ।
સ નો વિશ્વાનિ હવનાનિ જોષદ્વિશ્વશમ્ભૂરવસે સાધુકર્મા ॥ ૭॥

ઋગ્વેદ દશમ મણ્ડલ સૂક્ત ૮૨ । ૧૦.૮૨

ચક્ષુષઃ પિતા મનસા હિ ધીરો ઘૃતમેને અજનન્નમ્નમાને ।
યદેદન્તા અદદૃહન્ત પૂર્વ આદિદ્દ્યાવાપૃથિવી અપ્રથેતામ્ ॥ ૧॥

વિશ્વકર્મા વિમના આદ્વિહાયા ધાતા વિધાતા પરમોત સંદૃક્ ।
તેષામિષ્ટાનિ સમિષા મદન્તિ યત્રા સપ્તઋષીન્પર એકમાહુઃ ॥ ૨॥

યો નઃ પિતા જનિતા યો વિધાતા ધામાનિ વેદ ભુવનાનિ વિશ્વા ।
યો દેવાનાં નામધા એક એવ તં સમ્પ્રશ્નં ભુવના યન્ત્યન્યા ॥ ૩॥

ત આયજન્ત દ્રવિણં સમસ્મા ઋષયઃ પૂર્વે જરિતારો ન ભૂના ।
અસૂર્તે સૂર્તે રજસિ નિષત્તે યે ભૂતાનિ સમકૃણ્વન્નિમાનિ ॥ ૪॥

પરો દિવા પર એના પૃથિવ્યા પરો દેવેભિરસુરૈર્યદસ્તિ ।
કં સ્વિદ્ગર્ભં પ્રથમં દધ્ર આપો યત્ર દેવાઃ સમપશ્યન્ત વિશ્વે ॥ ૫॥

તમિદ્ગર્ભં પ્રથમં દધ્ર આપો યત્ર દેવાઃ સમગચ્છન્ત વિશ્વે ।
અજસ્ય નાભાવધ્યેકમર્પિતં યસ્મિન્વિશ્વાનિ ભુવનાનિ તસ્થુઃ ॥ ૬॥

ન તં વિદાથ ય ઇમા જજાનાન્યદ્યુષ્માકમન્તરં બભૂવ ।
નીહારેણ પ્રાવૃતા જલ્પ્યા ચાસુતૃપ ઉક્થશાસશ્ચરન્તિ ॥ ૭॥

ઋગ્વેદ દશમ મણ્ડલ સૂક્ત ૮૧ । ૧૦.૮૧
સ્વરવિરહિત -

ય ઇમા વિશ્વા ભુવનાનિ જુહ્વદૃષિર્હોતા ન્યસીદત્પિતા નઃ ।
સ આશિષા દ્રવિણમિચ્છમાનઃ પ્રથમચ્છદવરાઁ આ વિવેશ ॥ ૧॥

કિં સ્વિદાસીદધિષ્ઠાનમારમ્ભણં કતમત્સ્વિત્કથાસીત્ ।
યતો ભૂમિં જનયન્વિશ્વકર્મા વિ દ્યામૌર્ણોન્મહિના વિશ્વચક્ષાઃ ॥ ૨॥

વિશ્વતશ્ચક્ષુરુત વિશ્વતોમુખો વિશ્વતોબાહુરુત વિશ્વતસ્પાત્ ।
સં બાહુભ્યાં ધમતિ સં પતત્રૈર્દ્યાવાભૂમી જનયન્દેવ એકઃ ॥ ૩॥

કિં સ્વિદ્વનં ક ઉ સ વૃક્ષ આસ યતો દ્યાવાપૃથિવી નિષ્ટતક્ષુઃ ।

મનીષિણો મનસા પૃચ્છતેદુ તદ્યદધ્યતિષ્ઠદ્ભુવનાનિ ધારયન્ ॥ ૪॥

યા તે ધામાનિ પરમાણિ યાવમા યા મધ્યમા વિશ્વકર્મન્નુતેમા ।
શિક્ષા સખિભ્યો હવિષિ સ્વધાવઃ સ્વયં યજસ્વ તન્વં વૃધાનઃ ॥ ૫॥

વિશ્વકર્મન્હવિષા વાવૃધાનઃ સ્વયં યજસ્વ પૃથિવીમુત દ્યામ્ ।
મુહ્યન્ત્વન્યે અભિતો જનાસ ઇહાસ્માકં મઘવા સૂરિરસ્તુ ॥ ૬॥

વાચસ્પતિં વિશ્વકર્માણમૂતયે મનોજુવં વાજે અદ્યા હુવેમ ।
સ નો વિશ્વાનિ હવનાનિ જોષદ્વિશ્વશમ્ભૂરવસે સાધુકર્મા ॥ ૭॥

ઋગ્વેદ દશમ મણ્ડલ સૂક્ત ૮૨ । ૧૦.૮૨

ચક્ષુષઃ પિતા મનસા હિ ધીરો ઘૃતમેને અજનન્નમ્નમાને ।
યદેદન્તા અદદૃહન્ત પૂર્વ આદિદ્દ્યાવાપૃથિવી અપ્રથેતામ્ ॥ ૧॥

વિશ્વકર્મા વિમના આદ્વિહાયા ધાતા વિધાતા પરમોત સંદૃક્ ।
તેષામિષ્ટાનિ સમિષા મદન્તિ યત્રા સપ્તઋષીન્પર એકમાહુઃ ॥ ૨॥

યો નઃ પિતા જનિતા યો વિધાતા ધામાનિ વેદ ભુવનાનિ વિશ્વા ।
યો દેવાનાં નામધા એક એવ તં સમ્પ્રશ્નં ભુવના યન્ત્યન્યા ॥ ૩॥

ત આયજન્ત દ્રવિણં સમસ્મા ઋષયઃ પૂર્વે જરિતારો ન ભૂના ।
અસૂર્તે સૂર્તે રજસિ નિષત્તે યે ભૂતાનિ સમકૃણ્વન્નિમાનિ ॥ ૪॥

પરો દિવા પર એના પૃથિવ્યા પરો દેવેભિરસુરૈર્યદસ્તિ ।
કં સ્વિદ્ગર્ભં પ્રથમં દધ્ર આપો યત્ર દેવાઃ સમપશ્યન્ત વિશ્વે ॥ ૫॥

તમિદ્ગર્ભં પ્રથમં દધ્ર આપો યત્ર દેવાઃ સમગચ્છન્ત વિશ્વે ।
અજસ્ય નાભાવધ્યેકમર્પિતં યસ્મિન્વિશ્વાનિ ભુવનાનિ તસ્થુઃ ॥ ૬॥

ન તં વિદાથ ય ઇમા જજાનાન્યદ્યુષ્માકમન્તરં બભૂવ ।
નીહારેણ પ્રાવૃતા જલ્પ્યા ચાસુતૃપ ઉક્થશાસશ્ચરન્તિ ॥ ૭॥

યજુર્વેદ કે ૧૭વેં અધ્યાય મેં ઉસકા રજવાં મહત્વપૂર્ણ મન્ત્ર

વિશ્વકર્મન્ હવિષા વર્ધનેન ત્રાતારમિન્દ્રમકૃણોરવધ્યમ્ ।
તસ્મૈ વિશઃ સમનમન્ત દૈવીરયમુગ્રો વિહવ્યો યથાસત્ ॥ ૨૪॥

હે વિશ્વ કે રચયિતા પરમેશ્વર ! હવિ દ્વારા વૃદ્ધિ કો
પ્રાપ્ત હોને વાલે આપને ઇન્દ્રદેવ કો વિશ્વ કા રક્ષક ઔર

અપરાજેય બનાયા હૈ । પૂર્વકાલ કે ઋષિયોં કે તુલ્ય હમ ભી
ઉન ઇન્દ્રદેવ કો ઝુકકર નમન કરતે હૈં । યે પરાક્રમી
ઇન્દ્રદેવ આપકી શક્તિ સે હી સબ પ્રકાર સમર્થ હુએ હૈં ।
હમ ઉનકા આવાહન કરતે હૈં ॥ ૨૪॥

યજુર્વેદ કે ૧૭વેં અધ્યાય કા ૩૨વાં મહત્વપુર્ણ મન્ત્ર

વિશ્વકર્મા હ્યાજનિષ્ટ દેવ।આદિદ્ગન્ધર્વોઽભવદ્ દ્વિતીયઃ ।
તૃતીયઃ પિતા જાનિતૌષધીનામપાં ગર્ભં વ્યદધાત્પુરુત્રા ॥ ૩૨॥

સૃષ્ટિ ક્રમ મેં સર્વપ્રથમ બ્રહ્માણ્ડ કે સંચાલક
દેવગણ આવિર્ભૂત હુએ, ઇસકે પશ્ચાત્ પૃથ્વી કો ધારણ
કરને વાલે (અગ્નિ-સૂર્ય) દેવ પ્રકટ હુએ । તૃતીય ક્રમ
મેં ઓષધિયોં કે ઉત્પાદક ઔર પાલક પ્રાણ- પર્જન્ય ઉત્પન્ન
હુએ । વહ (વિશ્વસૃજેતા) સભી જલ કે ગર્ભ કો વિવિધ
રૂપોં મેં ધારણ કરતા હૈ ॥ ૩૨॥

Vishvakarma Suktam
pdf was typeset on October 30, 2024

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*